

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний
університет імені Володимира Винниченка

Факультет історії, бізнес-освіти та права
Кафедра історії України та всесвітньої історії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри

«29» серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ СУЧАСНІ ІСТОРІОГРАФІЧНІ СТУДІЇ

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність: 032 «Історія та археологія»

Освітня програма: Історія та археологія

Форма навчання: денна

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасні історіографічні студії» розроблена на основі освітньо-наукової програми «Історія та археологія»; навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю: 032 «Історія та археологія».

Розробник: кандидат історичних наук, доцент Ковальков Олександр Леонідович

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри історії України та всесвітньої історії

Протокол № 2 від «29» серпня 2022 року

Завідувач кафедри

Бабак О.І.

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасні історіографічні студії» для здобувачів вищої освіти спеціальності 032 «Історія та археологія» за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти. – ЦДУ імені В. Винниченка, 2022. – 25 с.

© Ковальков О. Л., 2022 рік

© ЦДУ імені В. Винниченка, 2022 рік

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,5	Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»	за вибором	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання: реферат	Спеціальність: 032 «Історія та археологія»	Рік підготовки	
		2-й	-й
Семестр			
4-й		-й	
Загальна кількість годин – 105		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 6	Освітня програма: «Історія та археологія»	14 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		12 год.	год.
	Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)	Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		79 год.	год.
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
		Вид контролю:	
		залік	

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є сформувати в аспірантів розуміння головних сучасних тенденцій розвитку історичної науки, її зв'язків з іншими суміжними історичним дисциплінами та іншими науками, що може сприяти їм при здійсненні власних наукових історичних досліджень. Дати характеристику основних шкіл і напрямків новітньої історіографії, ознайомити здобувачів вищої освіти з науковим доробком їх провідних представників.

Меті підпорядковані **завдання** вивчення навчальної дисципліни:

– ознайомлення з загальними тенденціями історіографічного процесу останніх десятиліть ХХ – початку ХХІ ст. в державах Західної Європи, Північної та Латинської Америки й провідних держав Азії;

– вивчення теоретично-методологічних підходів провідних напрямків і течій в сучасній історіографії, як «традиційній», так і «новій історичній науці»;

- знайомство з основними школами і течіями в сучасній історичній науці;
- вивчення праць їхніх найбільших представників;
- трактування важливих проблем вітчизняної і всесвітньої історії з погляду новітніх концепцій і методологічних підходів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни в аспіранта мають бути сформовані такі **компетентності**:

загальні (ЗК)	фахові (ФК)
ЗК 1. Здатність до критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досліджень, генерування нових ідей під час вирішення дослідницьких і практичних завдань, комплексних та інноваційних проблем. ЗК 2. Здатність створення та інтерпретації нових знань через наукове дослідження або інші передові вчення такої якості, що відповідають вимогам національного та міжнародного рівнів, до діяльності в інтернаціональних дослідницьких групах. ЗК 3. Здатність до абстрактного та аналітичного мислення й генерування нових ідей (креативність) під час вирішення дослідницьких і практичних завдань, в тому числі й у міждисциплінарних галузях. ЗК 4. Готовність дотримуватись етичних норм у професійній діяльності. ЗК 5. Здатність до самоорганізації, планування й розв'язання задач власного професійного й особистого зростання. ЗК 6. Здатність працювати автономно. ЗК 7. Здатність знаходити, обробляти та критично аналізувати інформацію з різних джерел. ЗК 8. Знання і розуміння предметної області та розуміння професії. ЗК 9. Здатність до фахового спілкування з непрофесіоналом у галузі.	ФК 1. Володіти найбільш передовими, концептуальними та методологічними знаннями за спеціальністю 032 «Історія та археологія», уміння застосовувати їх у власних дослідженнях. ФК 2. Готовність до міждисциплінарних досліджень та залучення методик інших наук. ФК 3. Здатність застосовувати уміння критичного аналізу, оцінки і прогнозування нових та складних ситуацій. ФК 4. Здатність розробляти та реалізовувати власні науково-дослідні проекти, які дозволяють розв'язувати значущі наукові, соціальні, культурні, етичні проблеми і дають можливість створити нове знання. ФК 5. Здатність до комунікації з широкою науковою спільнотою та громадськістю у своїй та суміжних галузях наукової та професійної діяльності. ФК 6. Здатність ініціювати наукові проекти у галузі історичної науки та у професійній сфері діяльності, проявляти лідерство та автономність на всіх етапах їх реалізації. ФК 7. Здатність дотримуватись етичних і моральних норм, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності. ФК 8. Готовність до професійної діяльності, з урахуванням особливостей фаху історика та актуальних проблем сучасної гуманітаристики. ФК 9. Здатність до популяризації

	науково-історичного знання. ФК 10. Готовність до роботи з ресурсами, необхідними для докторського дослідження.
--	--

1. 3. Очікувані програмні результати навчання:

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспіранти **зможуть**:

- знати основні теоретичні і методологічні підходи до вивчення історії історичної науки, принципи і методи історіографічного пізнання, основні типи і види історіографічних джерел;
- володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі;
- орієнтуватися в головних тенденціях розвитку історичної науки на сучасному етапі, знати провідні школи й напрямки, їхніх представників та їхні наукові праці;
- розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності;
- розуміти загальні та специфічні риси сучасного історіографічного процесу в різних країнах і регіонах Західної Європи, США, державах Сходу; вміти пов'язати головні його тенденції з особливостями розвитку української історіографії;
- застосовувати у професійній діяльності у сфері історії сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження й обробки інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проєктів;
- зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефаківців, зокрема до осіб, які навчаються.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Головні осередки історичної науки в світі. Сучасний історіографічний процес

Тема 1. Умови розвитку й напрямки історіографічного процесу в II пол. XX – на поч. XXI ст.

Соціально-політичні умови розвитку історичної науки. Науково-технічна революція та її вплив на методологію суспільних наук. Протиборство різних соціально-політичних систем. Загострення ідеологічної боротьби. Національно-визвольні рухи. Падіння колоніальної системи. Політичні та соціально-економічні перетворення в СРСР і країнах Східної Європи. Розпад СРСР і становлення нових незалежних держав. Організаційні основи історичної науки. Посилення взаємовпливу національних історіографій. Національні та міжнародні наукові центри, товариства, періодичні видання. Міжнародні конгреси історичних наук та розвиток світової історіографії. Місцева історія та локальна історія. Проблеми викладання історії в школі. Система вищої історичної освіти у сучасному світі.

Криза традиційного історизму та спроби її подолання. Еволюція неокантіанства. «Метод індивідуалізації» у працях Г. Ріттера, Ф. Мейнеке, Д. Реніра. Неопозитивістська течія в сучасній історіографії (К. Поппер, К. Фішер). Екзистенціалізм і його вплив на історичну науку. Релігійно-філософські концепції історичного процесу (Т. Баттерфілд). Методологічні дискусії 60–80-х XX ст. років у західноєвропейській та американській історіографії. Критика історизму в працях Г. Ротфельса, В. Конце, О. Бруннера. Модернізація традиційних уявлень про пізнавальні можливості історії (Е. Карр, Дж. Пламб, Дж. Барраклоу С. Полард). Проблеми вдосконалення методів історичного дослідження у творах М. М. Постана, О. Ейделота, І. Тіллі, Л. Бенсона.

«Нова історична наука». Подальший розвиток методологічних принципів Школи «Анналів», неоднорідність її методологічної бази. Вплив теорії стадій економічного росту та індустріального суспільства (У. Ростоу В. Арон) на історично-соціологічні концепції «нової історичної науки». Періодизація світової історії. Концепції традиційного та індустріального суспільств. Плюралістична «теорія фактів». Соціологічні, політологічні та економічні концепції та методи в історичних дослідженнях. Інтеграція історії та соціально-політичних наук. Поширення міждисциплінарних студій. Проблема соціальних функцій історичної науки. Ідея тотальної історії й історичного синтезу в працях істориків школи «Анналів». Науковий доробок Ф. Броделя. Теорія устрою і функціонування суспільства. Проблеми взаємозв'язку різних аспектів історичного процесу. Категорія соціального часу. Поняття цивілізації у «новій історичній науці». Критика традиційного історизму й марксистської історіографії. Методологічні проблеми й труднощі подальшого розвитку «нової історичної науки».

Головні тенденції в розвитку західної історичної науки на межі XX – XXI ст. Внутрішня трансформація історичної науки. Проблема «лінгвістичного повороту» і «семіотичного виклику». Проблема емпіричної реальності й тексту, ясності мови й думки. Формування постмодерністської парадигми. Увага до історичних деталей, відмова від тотальності, синтезу й інтеграції. Спад інтересу

до досліджень матеріальних факторів і соціально-економічних структур. Небезпека «тунельної історії». Постмодерністський виклик і історична наука. Белетризація історичних досліджень.

Тема 2. Національні історіографії та шляхи їх розвитку

Історична наука в США. Основні етапи, напрями розвитку та організаційні центри історичної науки. Зростання ролі історичної науки США в світовій історіографії. Вивчення американських революцій. Історія дипломатії. «Теорія єдності» та її вплив на тематику історичних досліджень. Школа «бізнесу» в американській історіографії. Дослідження представників школи «консенсусу» (Д. Бурсін, Р. Є. Браун, Л. Харц). Школа «реальної політики» (К. І. Моргентау, Д. Кеннан). Вплив ідеології неолібералізму, неоконсерватизму на американську історіографію. «Нова історична наука» в США. «Нова політична історія». «Нова економічна історія» (Р. В. Фогель, С. Л. Енгерман, Д. К. Норт) і «нова соціальна історія». «Нова негритянська історія» (К. Вудсон, В. Дюбуа). Психоісторія (Е. Еріксон, С. Елкінс, Л. де Моз). Глобальна історія (П. Кеннеді, Д. Даймонд). «Культурний поворот» в історіографії США і «нова локальна історія» (Д. Демос). Асоціації соціальної і місцевої історії.

Основні осередки розвитку історичної науки й напрямки досліджень в державах Латинської Америки.

Основні тенденції розвитку історичної науки у Великій Британії. Теоретико-методологічні основи британської історіографії. Основні тенденції розвитку соціальної і політичної історії. Проблеми історії промислової революції і розвитку індустріального суспільства. Кембриджська історично-демографічна школа (Т. Ласлетт, У. Хоскінс, У. Шефрілд). Оксфордська школа соціальної історії (Р. Семюель).

Провідні центри і школи у французькій історіографії. Вплив «критичної філософії історії» (Р. Арон, А. І. Марру). Центри і школи «нової історичної науки». Історична школа «Анналів» у Франції (Ф. Бродель, Ж. Ле Гофф, Е. Ле Руа Ладюрі, А. І. Марру, Ф. Флоре, Р. Мандру, Д. Ріше). Вивчення економічної і соціальної історії. Е. Лябрусс і «кількісна історія». Дослідження історії міжнародних відносин. Ж. Лефевр. Вивчення історії Великої французької революції, «старого порядку» і народних рухів XVII – XVIII ст. Вивчення новітньої історії і Другої світової війни. Розвиток «нової історичної науки». Тенденції розвитку французької історичної науки на початку ХХІ століття.

Особливості розвитку німецької історіографії. Організація історичної науки в ФРН. Перегляд методології та проблематики історичних досліджень після Другої світової війни. Теза необхідності перегляду традиційних політичних постулатів Ф. Мейнеке. Нова організація історичних досліджень. Консервативне панування 50-х років (М. Ріттер). Історичні дослідження Ф. Фішера. Поворот до соціальної історії (В. Конце, Т. Шидер, Г.-Ю. Куль, Д. Штегман, М. Штюрмер, Р. Козеллек). Гейдельберзька школа В. Конце. Маргбурзька школа. Соціально-критична школа. Концепція німецької історії Г. У. Велера. Протистояння історіографічних течій в умовах існування двох німецьких держав. Об'єднання Німеччини та його вплив на розвиток історичної науки. Культурно-антропологічні дослідження німецьких істориків. Історія повсякденності.

Італійська історіографія. Організація історичної науки в Італії. Історичні напрямки і школи. Зміни в тематиці досліджень. Історіографія Рісорджименто: проблематика, диспути, наукові результати. Історіографія фашизму. «Нова історична наука» в Італії. Мікроісторія (К. Гінзбург, Д. Леві, Е. Гренді).

Розвиток історіографії в країнах Центральної та Південно-Східної Європи. Вплив соціально-економічних і політичних реформ 80-х років XX ст. на історичну науку в Польщі, Чехії, Словаччині, Угорщині, Болгарії та Румунії. Історіографія Югославії в умовах кризи і розпаду федерації. Еволюція історичної науки від ідеологічного диктату до свободи наукової творчості. Основні осередки розвитку історичної науки й напрямки історичних досліджень в «молодих державах» Європи.

Шляхи розвитку російської історіографії. Еволюція історичної науки в пізньорадянську і пострадянську добу. Проникнення до російської історичної науки ідей «нової історичної науки» і здобутки «ліберального десятиліття» 1990-х рр. «Фольк-хісторі». Зміни в російській політиці й ідеології на поч. XX ст. та їх вплив на історіописання.

Історична наука у республіках колишнього СРСР.

Особливості організації та напрямків історичних досліджень в провідних державах Азії, Африки та в Австралії.

Змістовий модуль 2. Течії й напрямки в сучасній історіографії

Тема 1. Глобальна історія

Витоки глобальної історії. Теорія універсального еволюціонізму (Е. Янч, Г. Д. Снукс). Праця Д. Даймонда «Рушниці, мікроби і харч». Світсистемна теорія Е. Валлерстайна та її розвиток (Дж. Абу-Лукход, А. Г. Франк, В. А. Мельянцеv). С. Хантингтон і зародження історичної геополітики. Дослідження П. Кеннеді, У. МакНейла. Джерельні й методологічні підстави глобальної історії.

Тема 2. Тотальна історія

Витоки ідеї тотальної історії. Ф. Бродель і його «Середземномор'я». «Тотальність» тотальної історії – всеохоплюючої історії суспільних (економічних, соціальних, культурних) зв'язків у минулому. Час «великої тривалості» («соціальний час»). Проблема досягнення «тотальності» й її критика. Проблема джерельної бази. Інструментарій тотальної історії та інші напрямки «нової історичної науки» (мікроісторія та ін.).

Тема 3. Постколоніальний дискурс. «Заморська історія»

Постмодернізм, постструктуралізм і народження постколоніального дискурсу. Розмаїття теорій, концепцій, підходів. «Орієнталізм» (Е. Саїд) як провідний напрямок постколоніалізму й «заморської історії». Новий погляд на «відомі сторінки» минулого: колоніальна експансія; історія «тих, кого колонізували й історія «тих, хто колонізував»; імперії й імперіалізм; деколонізація й історія постколоніальних народів та ін.

Тема 4. Кліометрія. «Нова економічна» і «нова соціальна» історії

Науково-технічна революція, поява електронних обчислювальних машин і історія. Обробка масових джерел засобами ЕОМ. Формування електронних баз даних в межах «історичної інформатики». Поширення кількісних методів в історичних дослідженнях. «Нова економічна історія», її головні центри і представники (Р. В. Фогель, С. Л. Енгерман, Д. К. Норт, І. Д. Ковальченко). «Нова соціальна історія»: від культурної антропології до вивчення соціальної мікроструктури.

Тема 5. «Історія знизу»: усна, локальна і мікроісторія

«Історія знизу» як альтернатива «історії великої політики» й «історії еліт». Експериментальний та міждисциплінарний характер «історії знизу», проблема джерел і потенціал досліджень. Вплив «Монтайю» Е. Ле Руа Ладюрі на поширення локально-історичних досліджень. Спроба поєднання принципів тотальної і локальної історії. Мікроісторія як відгалуження локальної історії. Дослідження К. Гінзбурга, Д. Леві та ін. Дослідницький потенціал та методологічні проблеми «історії знизу».

Тема 6. Історія повсякдення

Історія повсякдення як напрямок «нової історичної науки» і варіант «історії знизу». «Невичерпність» предмету дослідження і проблема джерельної бази повсякденної історії. Міждисциплінарний характер досліджень. Повсякденна історія та інші напрямки «нової історичної науки» (мікроісторія та ін.). Історія повсякдення в національних історіографіях (Франція, Німеччина та ін.).

Тема 7. Гендерна і жіноча історія

Жіночі рухи, фемінізм і зародження жіночої історії. Співвідношення гендерної і жіночої історії. Гендер як предмет історичних досліджень: Д. Скотт («Гендер – корисна категорія історичного аналізу»), Н. Земон Девіс («Три жіночі портрети XVII ст.») та ін.

Тема 8. Психоісторія. «Нова історична біографістика»

Психоісторія як приклад міждисциплінарних досліджень. Вплив неофрейдизму. Історія дитинства, або біопсихологічний детермінізм (Л. де Моз). Групова психоісторія, або психологія мас (Е. З. Фромм та його послідовники). «Психобіографія» (Е. Х. Еріксон) та «нова історична біографістика». Вплив мікроісторичного підходу і тяжіння до «персональної історії». Специфіка джерельної бази «нової історичної біографії».

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	п	л а б.	і н д.	СРС		л	п	лаб .	інд .	СР С
Розділ 1/Модуль 1. Головні осередки історичної науки в світі. Сучасний історіографічний процес												
Тема 1. Умови розвитку й напрямки історіографічного процесу в II пол. XX – на поч. XXI ст.	26	6				20						
Тема 2. Національні історіографії та шляхи їх розвитку	40					40						
Разом за Розділом 1	66	6				60						
Розділ 2/Модуль 2. Назва												
Тема 1. Глобальна історія	4	2	2									
Тема 2. Тотальна історія	2		2									
Тема 3. Постколоніальний дискурс. «Заморська історія»	2		2									
Тема 4. Кліометрія. «Нова економічна» і «нова соціальна» історії	2	2										
Тема 5. «Історія знизу»: усна, локальна і мікроісторія	4	2	2									
Тема 6. Історія повсякдення	2		2									
Тема 7. Гендерна і	2		2									

жіноча історія												
Тема 8. Психоісторія. «Нова історична біографістика»	2	2										
Разом за Розділом 2	20	8	12									
Усього годин												
ІНДЗ												
ІНДЗ	19					19			-	-	-	
Усього годин	105	14	12			79						

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Головні тенденції історіографічного процесу останньої третини ХХ – початку ХХІ ст.	2
2	«Традиційна історіографія» і «нова історична наука»: партнери чи суперники?	2
3	Постмодерністський виклик і новітня історіографія	2
4	Горизонти глобальної історії	2
5	«Історія знизу»: усна, локальна та мікроісторія	2
6	Кліометрія та «нова економічна» й «нова соціальна» історії	2
7	Психоісторія й «нова історична біографістика»	2
	Разом	14

4.2. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Глобальна історія	2
2	Тотальна історія	2
3	Постколоніальний дискурс і «заморська історія»	2
4	Мікроісторія	2
5	Історія повсякдення	2
6	Гендерна і жіноча історія	2
	Разом	12

4.4. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні осередки розвитку історичної науки й напрямки досліджень в державах Західної Європи	10
2	Історична наука в державах Центральної та Південно-Східної Європи	10
3	Історичні наукові центри й напрямки досліджень в державах Північної й Латинської Америки	10
4	Сучасний стан історичної науки в державах Азії, Африки та в Австралії	10
5	Інтернаціоналізація історичної науки. Міжнародні історичні конгреси істориків кінця ХХ – початку ХХІ ст	10
6	Українська історична наука в системі міжнародних наукових комунікацій	10
	Разом	60

4. 5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Продовж вивчення навчальної дисципліни аспіранти мають підготувати і здати у встановлених термін індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) у формі наукового реферату. Тематику ІНДЗ аспірант обирає на власний розгляд, і вона може торкатися:

- особливостей розвитку історичної науки в окремій країні Західної Європи, Північної та Латинської Америка чи Азії;
- характеристики напрямку історичних досліджень чи історіографічної школи;
- аналізу наукового доробку окремого історика чи огляд-рецензія окремого історіографічного джерела.

ІНДЗ оцінюється з урахуванням його змісту, оформлення та захисту. Враховуючи бурхливий розвиток інформаційних технологій, при оцінюванні ІНДЗ значна увага приділяється ступеню самостійності виконаної аспірантом роботи. ІНДЗ оцінюється в **40** балів, котрі розподілені наступним чином:

- підбір та репрезентативність історіографічних джерел та наукової літератури – до **5** балів;
- зміст роботи – **30** балів;
- оформлення – **5** балів.

4. 6. Методи навчання

Основними формами навчальної роботи є лекції, семінари, консультації, самостійна робота студентів під керівництвом викладача, написання ІНДЗ. Поточний контроль засвоєння фактичного матеріалу здійснюється за допомогою індивідуальних бесід з аспірантами, консультацій і захисту рефератів.

Лекційний курс будується за проблемним принципом. На лекції виносяться питання, пов'язані з загальними тенденціями історіографічного процесу сучасного, світоглядним та філософським принципам тих чи інших течій і напрямків історіографії. Лекції не дублюють підручники, навчальні посібники, а висвітлюють, головним чином, проблеми або відсутні в навчальній літературі, або дискусійного характеру. Тому для усвідомленого сприйняття лекційного курсу здобувачам вищої освіти рекомендується заздалегідь ознайомитися по підручнику або навчальному посібнику з тією або іншою темою. В процесі викладання курсу аспіранти отримують можливість ознайомитися з різними концепціями і методологічними підходами, включаючи точку зору викладача, і самим зробити вибір між ними. Семінарські заняття передбачають більш глибоке ознайомлення аспірантами з творчістю окремих істориків – яскравих представників тих чи інших течій, напрямків чи шкіл в історіографії. Для цього важливим є опрацювання історіографічних джерел, обговорення яких є головним змістом роботи на семінарських заняттях. Окремі питання винесені на самостійне опрацювання.

Більш глибоке вивчення курсу пов'язане із необхідністю звернення аспірантів до новітніх публікацій в науковій періодиці. Наявна література і джерела, у тому числі і видані останніми роками, дозволяють забезпечити засвоєння здобувачами найважливіших проблем курсу продовж семестру.

Основні *форми освітнього процесу* при вивченні початкової дисципліни «Сучасні історіографічні студії»:

1) лекції; 2) семінарські заняття; 3) самостійна робота студентів; 4) консультації; 4) підготовка і захист ІНДЗ.

Види *навчальної роботи студентів*: 1) лекція; 2) семінарське заняття; 3) консультація; 4) захист ІНДЗ.

У процесі вивчення дисципліни застосовуються наступні *методи навчання*:

– за *типом пізнавальної діяльності*: пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; проблемного викладу; дослідницький; відповідно до логіки пізнання: аналітичний; індуктивний; дедуктивний;

– за основними *етапами процесу*: формування знань; формування умінь і навичок; застосування знань; узагальнення; закріплення; перевірка;

– за *системним підходом*: стимулювання та мотивація; контроль та самоконтроль.

– за *джерелами знань*: словесні – розповідь, пояснення, лекція; наочні – демонстрація, ілюстрація.

– за *рівнем самостійної розумової діяльності*: проблемний; частково-пошуковий; дослідницький; метод проблемного викладання.

4. 7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти.

Порядок та критерії виставлення балів

Вивчення навчальної дисципліни «Сучасні історіографічні студії» завершується заліком, тож загальна сума балів, які здобувачі вищої освіти можуть отримати продовж семестру, складає **100** балів.

Основною формою роботи аспіранта під час вивчення дисципліни є підготовка практичних завдань до семінарських занять і участь в обговоренні винесених на них проблем. Робота на кожному семінарському занятті оцінюється від **1** до **5** балів. При оцінюванні усних відповідей враховуються:

- повнота і глибина розкриття питання;
- цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;
- використання для обґрунтування своєї думки історіографічних джерел і наукової літератури;
- емоційність та переконливість;
- культура мови.

Оцінку «*відмінно*» (5 балів) аспірант отримує за:

- глибокі та системні знання питання, що розглядається;
- уміння самостійно набувати знання, визначати тенденції історіографічного процесу;
- представлення власних неординарних суджень щодо проблеми, яка розглядається;
- застосування вивченого матеріалу для винесення аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи);
- користування широким арсеналом засобів доказу своєї думки; вирішення складних проблемних завдань;
- використання в ході підготовки різних джерел інформації;
- вміння логічно і творчо викласти матеріал в усній та письмовій формі.

Оцінка «добре» (4 бали) виставляється, коли:

- здобувач вищої освіти вільно оперує вивченим матеріалом;
- має достатньо повні знання, вільно використовує навчальний матеріал у стандартних ситуаціях;
- правильно відтворює логіку історіографічного процесу;
- здатен опрацьовувати матеріал самостійно;
- користується додатковими джерелами інформації.

Оцінка «задовільно» (3 бали) виставляється в разі, якщо:

- аспірант знає більше половини навчального матеріалу, здатен відтворити його з помилками та неточностями;
- орієнтується в проблемі, яка розглядається;
- підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами;
- його відповіді непослідовні та нелогічні.

Оцінку «незадовільно» (0–2 бали) аспірант отримує, якщо він був присутній на занятті, але:

- може дати відповідь з кількох простих речень;
- здатен усно відтворити окремі частини теми;
- має фрагментарні уявлення про роботу з історіографічними джерелами;
- слабо орієнтується в проблемі, яка розглядається.
- розрізняє окремі аспекти теми без зв'язку між ними.

Таким чином, за роботу під час семінарських занять здобувач вищої освіти може отримати до **30** балів.

Продовж семестру аспіранти мають виконати завдання, винесені на самостійне опрацювання й оприлюднити результати цієї роботи на колоквіумі. Кожне завдання оцінюється від **1** до **5** балів. При оцінюванні завдань, винесених на самостійне опрацювання, враховуються:

- повнота і глибина розкриття питання;
- цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;
- використання для обґрунтування своєї думки історіографічних джерел і наукової літератури;
- акуратність оформлення письмової роботи.

Таким чином, питання, винесені на самостійне опрацювання, можуть бути оцінені до 30 балів.

Продовж вивчення навчальної дисципліни аспіранти мають підготувати і здати у встановлених термін індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) у формі наукового реферату. ІНДЗ оцінюється в **40** балів.

Підсумкова семестрова (залікова) оцінка (до **100** балів) є сумою балів, отриманих здобувачем під час семінарських занять (до **30** балів), представлення результатів самостійної роботи (до **30** балів) і захисту ІНДЗ (до **40** балів). Залік виставляється здобувачам вищої освіти, які виконали всі види навчальної роботи за результатами поточного контролю, і не передбачає обов'язкової їх присутності на заліковому заході. Аспірантам, які повністю виконали навчальний план і позитивно атестовані з навчальної дисципліни «Організація наукового історичного дослідження» (набрали не менше 60% від 100 балів), сумарний результат семестрового контролю в балах та оцінка за національною шкалою

(«відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та за шкалою ECTS заноситься у відомість обліку успішності та залікову книжку.

4. 8. Перелік програмових питань для самоконтролю:

1. Основні осередки розвитку історичної науки й напрямки досліджень в державах Західної Європи й Північної Америки.
2. Основні осередки розвитку історичної науки й напрямки досліджень в державах Азії та Африки.
3. Головні тенденції розвитку «нової історичної науки» в новітній історіографії.
4. Глобальна історія: напрямки, представники, здобутки, проблеми.
5. Кількісні методи (кліолметрія) в «новій економічній» і «новій соціальній» історіях.
6. Варіанти «історії знизу»: локальна і мікроісторія.
7. Постколоніальний дискурс і «заморська історія».
8. Психоісторія й «нова історична біографістика».
9. Гендерна й жіноча історія.
10. Українська історіографія і головні тенденції сучасного історіографічного процесу.

4. 9. Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти:

Семінарські заняття (СЗ)						Самостійна робота (завдання)						ІНДЗ	Сума
СЗ 1	СЗ 2	СЗ 3	СЗ 4	СЗ 5	СЗ 6	З 1	З 2	З 3	З 4	З 5	З 6		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	40	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73		
60-63	задовільно	
35-59	незадовільно	незараховано
1-34	незадовільно	незараховано

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

Основна література:

1. Гордієнко В. В. Історіографія всесвітньої історії. Умань, 2012. 434 с.
2. Драч О. О. Зарубіжна історіографія всесвітньої історії. Черкаси. 2015., 164 с.
3. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле: Пер. з поль. К., 2012. 264 с.
4. Зашкільняк Л. Методологія історії: від давнини до сучасності. Львів, 1999. 226 с.
5. Зашкільняк Л. С. Сучасна світова історіографія. Львів, 2007. 309 с.
6. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник / В. М. Литвин, В. І. Гусєв, А. А. Слюсаренко та ін. К., 2002. 430 с.
7. Історіографічний словник: навчальний посібник для студентів історичних факультетів університетів / за ред. С. І. Посохова. Х., 2004. 320 с.
8. Нові підходи до історіописання / За ред. Пітера Берка. К., 2013. 368 с.
9. Яковенко Н. Вступ до історії. К., 2007. 376 с.

Джерела:

10. Блок М. Феодальне суспільство. К., 2001. 528 с.
11. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм XV–XVIII ст. У 3-х т. Т. 1. Структура повсякденності: можливе і неможливе. К., 1995. 540 с.
12. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм XV–XVIII ст. У 3-х т. Т. 2. Ігри обміну. К., 1997. 585 с.
13. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм XV–XVIII ст. У 3-х т. Т. 3. Час світу. К., 1998. 631 с.
14. Даймонд Д. Зброя, мікроби і харч: Витоки нерівностей між народами / Пер. з англ. Т. Цимбала. К., 2009. 488 с.
15. Дюбі Ж. Доба соборів: Мистецтво та суспільство 980–1420 років. К., 2003. 320 с.
16. Колінгвуд Р. Дж. Ідея історії / пер. з англ. К., 1996. 615 с.

17. Ростоу В. В. Стадии экономического роста / Пер. с англ. В. П. Марченко. Нью-Йорк, 1961. 242 с
18. Тойнбі А. Д. Дослідження історії: В 2-х т. К., 1994 – 1995. 614/406 с.
19. Фергюсон Н. Цивілізація. Як захід став успішним. К.: Наш формат, 2018. 488 с.
20. Шмітт Ж. К. Сенс жесту на середньовічному Заході. Харків, 2002. 640 с.

5.2. Інформаційні ресурси

1. Інститут історії України НАН України: URL: www.history.org.ua/
2. Міжнародний комітет історичних наук: URL: www.cish.org/
3. Електронна бібліотека (Україна): URL: www.lib.com.ua/
4. ACLS History E-Books Project (США): URL: www.historyebos.org/
5. Hartford Web Publishing (США): URL: www.hatforf.hwp.com/
6. Instytut Pamięci Narodowej (Польща): URL: www.ipn.gov.pl/
7. Nauka w Polsce (Польща): URL: www.naukawpolsce.pap.pl/
8. Redakcja «Historycy.pl» (Польща): URL: www.historycy.pl/

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральнотернопільському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене Вченою радою, протокол №2 від 30. 09. 2019; №10 від 07. 02. 2022).